

การพัฒนางานคัดกรองตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกร

1. **ชื่อผู้นำเสนอ :** นางสาวธัญญาภรณ์ พชสิทธิ์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
2. **ที่อยู่องค์กร :** กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า ๑๐๐ ปี 222 หมู่ 1 ต.เมืองยาง อ.เมืองยาง จ.นครราชสีมา
3. **คำสำคัญ :** ระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรส, สมุนไพรรางจืด, ตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกร, สารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช
4. **สรุปผลงานโดยย่อ**

ผลงานที่นำเสนอในครั้งนี้ เป็นการพัฒนางานคัดกรองตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกร วัตถุประสงค์เพื่อลดการสะสมสารเคมีในกระแสเลือดของเกษตรกรในพื้นที่ให้มีสุขภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกรในเขตรับผิดชอบตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 264 คน เข้าร่วมกิจกรรมคัดกรองตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกรปี 2565 และพบว่าจำนวนเกษตรกรที่ระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสอยู่ในระดับมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยนั้นมีจำนวนถึง 205 คน คิดเป็นร้อยละ 77.65 และนำกลุ่มดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนางานคัดกรองตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกร โดยมีกิจกรรม ดังนี้ 1.ประเมินเกษตรกรจาก นบค.1-56, 2.การตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกรโดยใช้ reactive paper, 3.อบรมให้ความรู้ในการป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช, วัชพืชอย่างถูกต้องและให้ดื่มสมุนไพรรางจืด โดยดื่มก่อนอาหารเช้าเป็นเวลา 10 วัน หลังจากนั้นนำผลระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสในกระแสเลือดเกษตรกรก่อนและหลังการดื่มสมุนไพรรางจืดมาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพของการพัฒนางานในครั้งนี้ ซึ่งผลระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสหลังเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยมี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89 ซึ่งถือว่ากิจกรรมการพัฒนางานคัดกรองสารเคมีในเลือดเกษตรกรนั้นมีประสิทธิภาพและเกษตรกรยังสามารถทำงานเกษตรกรรมได้อย่างมีคุณภาพ

5. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

ประชากรไทยส่วนใหญ่ในประเทศประกอบอาชีพพื้นฐานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทำให้ในปัจจุบันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชได้เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการรักษาและเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรมเพราะอาชีพเกษตรกรรมเป็นรายได้หลักของครอบครัว ด้วยเหตุนี้เกษตรกรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรสูง สารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชจึงถูกเกษตรกรนำมาใช้โดยไม่จำกัดขอบเขต ซึ่งสารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชเป็นอันตรายต่อสุขภาพมีพิษทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง และจากการรายงานสถานการณ์โรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมโรค ปี พ.ศ. 2564 พบว่ามีผู้ป่วยโรคจากสารกำจัดศัตรูพืช อยู่ที่ 11.08 ต่อแสนประชากร จากข้อมูลนั้นบ่งชี้ถึงอันตรายจากสารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่เกษตรกรนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการตรวจคัดกรองหาสารเคมีในเลือดเกษตรกร ในปี 2562 – 2564 พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่ระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสอยู่ในระดับมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยนั้นมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 39.02, 41.29 และ 42.42 ตามลำดับ จากจำนวนที่พบนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และจากการคัดกรองพบว่าข้อมูลการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชนั้นเกษตรกรไม่มีความรู้ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายและไม่ทราบถึงการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสารเคมีจึงทำให้ร่างกายสะสมสารเคมีไปเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังพบอาการแพ้พิษจากสารเคมี เช่น ผื่นคัน แสบจุกและเวียนหน้า ซึ่งอาการดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช จากสาเหตุดังกล่าวจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของเกษตรกรให้มีสุขภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการใช้จ่ายสมุนไพรมาทดแทนและการใช้ยาแผนปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้มารับบริการอย่างแท้จริง จึงได้มีการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ซึ่งพบว่า สมุนไพรรางจืด มีสรรพคุณในการล้างสารพิษตกค้างในร่างกายได้ จากการอ้างอิงดังกล่าวจึงได้นำสมุนไพรรางจืดมาใช้ในการพัฒนางานในครั้งนี้ร่วมกับการอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช, วัชพืชอย่างถูกต้อง

6. เป้าหมาย

เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนางานคัดกรองตรวจสารเคมีในเลือดเกษตรกร มีสุขภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดการสะสมสารเคมีในร่างกาย ปลอดภัย

7. กิจกรรมพัฒนา (Process)

1. นำข้อมูลเกษตรกรที่คัดกรองหาสารเคมีในเลือดเกษตรกรปี 2562 - 2564 เป็นฐานข้อมูลเพื่อมาศึกษาและวางแผนในการพัฒนางานคัดกรองตรวจสารเคมีในเลือดเกษตรกร โดยเพิ่มกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช, วัชพืชอย่างถูกต้อง และนำสมุนไพรรางจืดมาใช้ในการล้างพิษ และใช้ผลระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในกระแสเลือดเกษตรกรก่อนและหลังการดื่มสมุนไพรรางจืดมาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพของการพัฒนางานในครั้งนี้

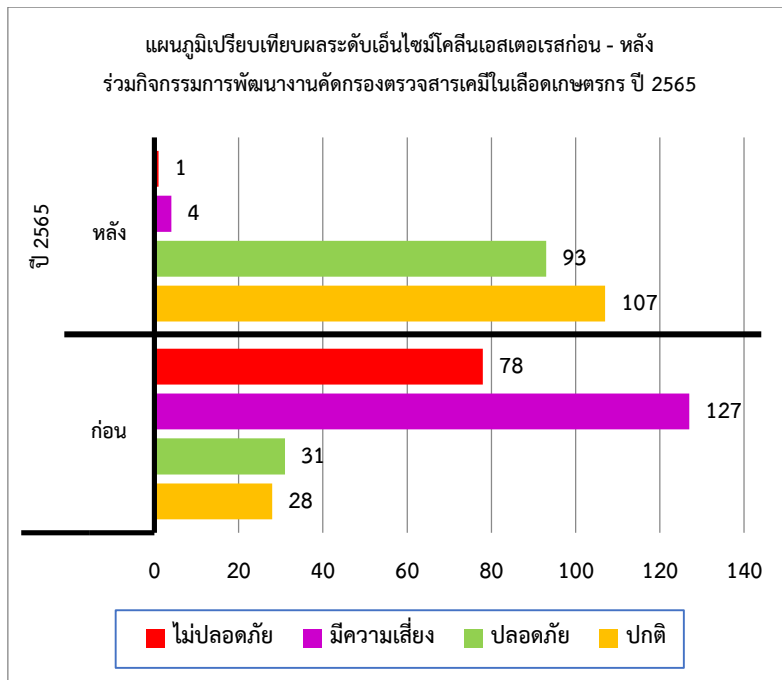
2. ดำเนินกิจกรรมตรวจคัดกรองหาสารเคมีในเลือดเกษตรกรในพื้นที่ โดยใช้แบบประเมิน นบก.1-56 และการตรวจสารเคมีในเลือดเกษตรกรโดยใช้ reactive paper

3. แจกผลตรวจเลือด และแยกกลุ่มผู้ที่มีผลระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสที่อยู่ในระดับความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย เข้าร่วมกิจกรรมอบรมและให้คำแนะนำการใช้สมุนไพรรางจืดไปดื่ม โดยให้ดื่มก่อนอาหารเช้าวันละ 1 แก้ว เป็นเวลา 10 วัน และนัดตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสเกษตรกรซ้ำ

8. การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง

ผลเปรียบเทียบระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสปี 2565 ก่อนเข้ากิจกรรมพัฒนางานคัดกรองตรวจสารเคมีในเลือดเกษตรกร พบว่า ผลระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจำนวน 127 และ 78 คนตามลำดับจากเกษตรกรที่คัดกรองตรวจสารเคมีในเลือดทั้งหมด 264 คน และแยกกลุ่มผู้ที่อยู่

ในระดับมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยเข้ากิจกรรมพัฒนางานคัดกรองตรวจสอบสารเคมีในเลือด พบว่าผลระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสของเกษตรกร อยู่ระดับปกติ 107 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 ระดับปลอดภัย 93 คน คิดเป็นร้อยละ 45.37 ระดับมีความเสี่ยง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.95 ไม่ปลอดภัย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.49 จากผลดังกล่าวพบว่าผลระดับเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรสที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยก่อนและหลังนั้นมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งถือว่าตัวชี้วัดในการพัฒนางานคัดกรองตรวจสอบสารเคมีในเลือดเกษตรกรในครั้งนี้มีประสิทธิภาพที่จะทำให้เกษตรกรปลอดภัยจากการใช้สารเคมีในเกษตรได้อย่างมีคุณภาพ

9. บทเรียนที่ได้รับ

1. ได้ทบทวนถึงปัญหาของงาน และเพิ่มศักยภาพในงานที่ทำ เพื่อให้ประสิทธิภาพของงานดีขึ้น เกษตรกรมีสุขภาพชีวิตที่ดีขึ้น และปลอดภัยสารเคมีตกค้าง
2. เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีความรู้ในการใช้สารเคมีในเกษตรกรที่ถูกต้องและปลอดภัย
3. นำประโยชน์ของสมุนไพรรางจืดที่มีสรรพคุณในการล้างสารพิษเพื่อให้เกษตรกรมีสารเคมีตกค้างในร่างกายลดลง

10. สมาชิกทีม

นางสาวธัญญาภรณ์ พงสิทธิ์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

11. การติดต่อกับทีมงาน

นางสาวธัญญาภรณ์ พงสิทธิ์ นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ เบอร์โทรศัพท์ 094-5058965

E – mail taudumkeaw@gmail.com